

REIN VALKHOFF

NIKKER

Ook op de nieuwe school was het mis.

Eddy had juist vurig gehoopt, dat het hier eindelijk eens beter zou worden. Maar de jongens sarden hem overal waar ze konden en hielden hem buiten elk spel en het „Hoofd” en de onderwijzers schenen met dit geval wat verlegen te zitten en het nog te willen aanzien. Zij hoopten, dat het wel luwen zou, als het nieuwtje er eenmaal af was. Ze gaven hiër een draai om de ooren, als het werkelijk niet anders meer kon, deelden daär strafwerk uit, maar ze hielden zich voorloopig nog zooveel mogelijk afzijdig.

Eddy ging zichzelf verachten, omdat hij een „neger” was. Want dat was schuld aan alles.

Eigenlijk al zoolang hij op school was, werd hij nagewezen als een vreemd wezen en was hij „de nikker”.

Vroeger — ja, toen was het allemaal anders geweest; eerst in Nederland's West, in Paramaribo, waar hij geboren was. Vader had verteld, dat ze daar niet naar negers omkeken, dat negers daar heel gewoon waren. Maar van die tijd wist Eddy zich niets meer te herinneren. Als baby was hij al naar Holland gekomen, waar zijn Vader een goed betaalde betrekking als portier van een grootstads-bioscoop had gekregen. Daarna waren de eerste jaren ook nog wel heerlijk geweest, als hij met Moeder in het Vondelpark mocht wandelen en hij overal lekkers kreeg en geknuffeld werd door vriendelijke dames, die hem zoo'n grappigen,

zwarten krullebol vonden. In die tijd was hij alleen nog maar de koddige negerbaby en nog niet de „nikker”. Pas toen hij grooter werd en op school kwam, werd dat woord hem met alle mogelijke verachting toegebeten, alsof hij er schuld aan had, dat hij niet blank van huid was, zooals alle kinderen hier!

Vader zei altijd: „Je moet je er boven stellen; niet jij wordt er een haar minder door, als ze je naroeppen of treiteren, maar de jongens zèlf. Als je 't je niet aantrekt en ze geen vat op je krijgen, zullen ze er vanzelf wel gauw mee ophouden!”

Maar de jongens hadden wèl vat op Eddy en hij trok het zich wèl aan. Hij werd stil en achterdochtig en hun sarren werd eer erger dan minder. Eigenlijk ook om hem had Vader een andere betrekking aangenomen als chauffeur van een bierbrouwerij aan den anderen kant van de stad. Dan moest Eddy naar een school, ook in die wijk van de groote stad en Vader en Moeder hoopten vurig, dat de verplaatsing naar een heel andere omgeving Eddy de kracht zou geven, het veranderde leven ook met moed te beginnen.

Eddy zelf had werkelijk alle moed en hoop, dat het nu beter zou worden. Hij praatte het voor zichzelf honderdmaal na: „niet er om geven, en als ze het te bar maken van je afbijten . . . een kerel zijn . . . je niet schamen, dat je een neger bent . . . dat nooit!”

Vader zelf was flink. Die kon lachen, als de voorbijgangers hem nakeken! O, Vader! . . . Vader zou het zelfs aandurven, om met zoo'n vreeselijk reclamebord voor schoensmeer op zijn rug door de straten te loopen en dan nòg te lachen. Hij had dat laatst van een neger gezien en hij had zich weer diep geschaamd, nu niet alleen voor zichzelf, dat hij een neger was, maar voor alle negers. Maar gelukkig had Vader een goede betrekking, eerst in de bioscoop in dat mooie roode uniform met veel goud en nu weer als chauffeur met die platte pet zoo'n beetje scheef achter op zijn kroeskop en het strak sluitende khaki-uniform aan.

Eddy wist wel zeker, dat hij het nooit zoo ver zou brengen als Vader, als het tenminste zoo door zou gaan. Hij zou niets durven, en als neger in Nederland moest je juist alles durven; dat begreep hij, zoo jong als hij was, al heel goed.

Eddy stond met zijn rug tegen het schoolgebouw aan en keek naar het spel van de andere kinderen. Hij stond in het speekwartier altijd tegen een muur en omdat de speelruimte heelemaal als een binnenplaats met hooge muren ingesloten lag in een oud gedeelte van Amsterdam, kostte dat weinig moeite. Dan was hij zeker, geen jongens in den rug te hebben en altijd te kunnen zien, wat ze nu weer in het schild voerden. Alleen als de onderwijzers zijn kant uitkwamen, bewoog hij zich wel eens van den muur af, om te doen, alsof hij toevallig net daar kwam aanloopen. Hij monsterde van zijn plaats de jongens uit zijn klas en kende ze al uit elkaar sinds de eerste paar dagen, die hij op school was. Hij had dadelijk gevoeld, dat die lange blonde, die ze „de lange” noemden, het meest op hem gebeten was. Waarom? Hij wist het niet, maar het was zoo. De

„lange“ had lange armen, die je overal konden knijpen en duwen, zonder dat je ze ooit afweren kon. Dan volgde de „schele“ — die heelemaal niet scheel zag, maar een bril droeg en daarom zoo heette — die twee vervolgden hem zonder ophouden met hun plagerijen en geniepige streken. En omdat zij den grootsten mond hadden, sleepten ze met gemak de heele klas mee.

Eddy kreeg opeens een duivelsche gedachte, toen hij die twee wat afgezonderd van de anderen bezig zag: als ik die zóó sla, zóó vreeselijk sla, dat ze . . . ! Hij kneep zijn handen tot vuisten en ontspande ze ook dadelijk weer. Bah, wat was dat laf, om zulke dingen te denken!

Maar Eddy kon niet anders; hij was zóó gesard in zijn jonge leven, hij ging iedereen haten, jongens vooral en het zou nog eens verkeerd afloopen, als er niet iets ten goede gebeurde!

De „lange“ voelde de blikken vol haat en draaide zich naar hem om. De onderwijzers liepen met den rug naar hen toe naar den anderen kant van de lange speelplaats. Toen fluisterde de „lange“ een paar anderen wat in het oor en vóór Eddy er op verdacht was, werd zijn hand vast gegrepen en werd hij meegesleurd aan het eind van een lange rij joelende kinderen. De hand van den „lange“ hield zijn pols stijf vast. Eddy kon niet los en moest wel meehollen, zich mee laten sleuren door den „lange“ en die langen slinger.

Terug holden de jongens, juichend en schreeuwend, weer de speelplaats over. De onderwijzers bleven er naar kijken en hadden er schik in. Ze dachten niet anders, of Eddy deed vrijwillig mee.

Maar bij de bocht, dicht bij een muur, hield de voorman van den slinger in, de volgende uit de rij maakte ook een zwaai, de „lange“ trok nog eens extra ver uit, vóór hij losliet . . . en met een geweldigen boog vloog Eddy los en voorover op den grond. Een hoonend gejuich ging op. De „lange“ had zijn zin. Maar onmiddellijk verstomde het gejoel. Want Eddy was even stil blijven liggen, toen opgesprongen en op den „lange“ afgevlogen als een niet te bedwingen duivel. Het wit van zijn oogen stond akelig groot in het donkere gezicht, zijn open mond toonde schitterend het hagelwitte gebit. Eddy hijgde en stond hoog opgericht in zijn woede. En hij sloeg . . . sloeg . . . en dacht aan geen goede voornemens meer, niet aan Vader, die er alleen om gelachen zou hebben . . . hij dacht heelemaal niet meer.

De onderwijzers schoten toe. De eene greep den „lange“ beet en de andere, Mijnheer Vreeland, de aardige met het rossige baardje, die heel jonge meester, die ze allemaal erg graag mochten, rukte aan Eddy en greep toen zijn polsen vast.

Eddy liet zich willoos meetrekken, wist niet veel meer. Pas bij de waterkraan besepte hij, dat hij daar stond en dat meneer Vreeland zijn gezicht met zijn zakdoek afbette. Toen hoorde hij de bel en het stampen van de kinderen, die de gang inliepen en daarna de trap opstommelden tegelijk meester's stem: „Zoo, Ed, nou gaan wij ook maar eens naar binnen“. Verder zei meneer niets en Eddy vond het allemaal wel goed.

In het lokaal zaten alle kinderen al; de „lange” zat ook op zijn plaats en hilde al niet meer. Hij keek met giftige oogen naar Eddy. De ernstige, maar strenge blik van den meester bedwong hem.

Toen wachtte de klas op den uitbrander, die wel verschrikkelijk moest worden. Voorzichtige Jaap, nummer één van de klas, berekende voor zichzelf de kansen, wie van de twee de meeste strafregels zou krijgen, de „lange” of de „nikker”. De „lange” was eigenlijk begonnen, maar dat kon meneer niet weten. De „nikker” had geslagen en dat wist meneer wel. Dus de „nikker” zou de zwaarste straf krijgen. Misschien zou hij wel een dag van school gestuurd worden!

Mientje Jansen vermoedde ook zoo iets en zij vond het opeens heel naar, want wat kon je er nu eigenlijk aan doen, dat je een neger was? En de jongens plaagden hem altijd en lieten hem nooit meespelen.

Mientje had een erg goed hart, waar al die narigheid niet in paste. Alle kinderen wachtten stil de straf, die komen moest. En heelemaal zeker van zichzelf waren ze eigenlijk ook niet.

Maar . . . vreemd . . . er kwam niets.

De meester keek wel heel ernstig en begon niet met de les, maar hij zei niets. Hij ging zitten en bladerde eerst wat in een blocnootje, schreef er toen met een potloodje in . . . alles heel langzaam. Toen stond hij weer van den stoel op en liep, ook weer langzaam, naar den grooten reclamekalender op de deur. Daar sloeg hij een blad op, en opeens wees zijn vinger een datum aan: „18 Mei”.

Alle kinderen zagen het, maar geen van hen dacht er op dit oogenblik aan, wat er ook weer op die datum was.

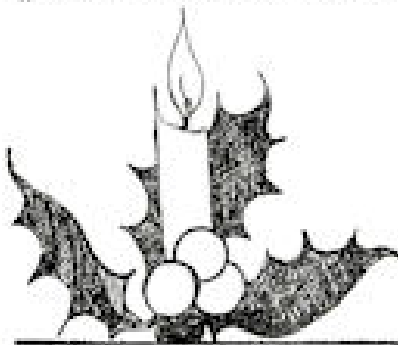
Tot meester's stem rustig en gewoon als altijd, niet streng, maar ook niet vriendelijk, vroeg: „Wie doen er van jullie met de optocht mee? . . . ik bedoel, de optocht op de Jeugdvredesdag? . . . 18 Mei?”

Mientje stak gauw haar vinger op: „Ik, Meneer!” en toen kwamen er allemaal vingers omhoog: ik . . . en ik . . . ik!

Jaap zei, half lachend om zoo'n vraag van den meester — die moest dat toch weten, al ging de leiding ook van het „Hoofd” uit! —: „allemaal ommers?”

Meester Vreeland liet het kalenderblad weer vallen; hij liep tot voor de klas terug en bekeek aandachtig de stompe punt van zijn potlood:

„Zoo allemaal? waarom eigenlijk?”

Nee maar, dat was me ook een vraag! De klas begon te lachen. De meester deed zoo mal opeens; maar toch was het ook wel een opluchting, dat er niet over de vechtpartij gesproken werd. Alleen Jaap vertrouwde het niet heelemaal; hij speurde iets van verband tusschen deze vraag en de ruzie op de speelplaats. Maar begrijpen deed hij het nog niet.

Goedige Mien lachte haar vriendelijksten

lach en sprak uit naam van de heele klas: „Omdat we natuurlijk allemaal vrede willen!”

De meester zei niet ja en niet nee; hij bleef staan, alsof hij nog op iets wachtte en Mien voelde zich geroepen, om nu nog meer uit te leggen: „We willen natuurlijk getuigen van onze goede-wil voor vrede; want als alle kinderen dat doen, dan maken ze later als groote menschen ook geen oorlog meer!”

De „schele” fluisterde zóó, dat Mien het hooren kon: „Ze kan 't net zeggen als de juffrouw uit de laagste klas!” Mien voelde den spot en werd woedend op die jongen, die ze een gluiper vond. En ze riep hard: „Ja zeker, en als alle menschen dat maar wouen bedenken, dan kwam er nooit geen oorlog meer, nóóit meer!”

De meester deed, of hij den spot van den jongen met den bril niet gehoord had. Hij ging in een gemakkelijke houding, half op de bank, vlak vóór Mien zitten. Zoo praatte hij met haar alleen en met zijn blik hield hij de heele klas geboeid. Hij zag, hoe Eddy de woorden van zijn lippen las, aandachtig, maar nog achterdochtig.

„Ja Mien, dat zeg je heel goed en je zult wel denken: waarom vraagt de meester dat allemaal . . . Je hebt ook wel gelijk; maar vertel me nu eens, hoe denk je je dat, als er nu geschillen, misverstanden of ruzies tusschen de verschillende volken komen — dat kan toch? — hoe moeten die dan opgelost worden?”

„Door de Volkenbond natuurlijk!” zei Mien effen; ze voelde zich opeens zoo vreemd teleurgesteld, dat de meester, juist de aardigste van allemaal, zoo iets nu vragen kon!

„Heel goed — dus door er met elkaar over te praten — het uit te praten, om zoo te zeggen — en niet er om te vechten!”

De meester wachtte en in dat oogenblik begreep pientere Jaap opeens, welk verband er tusschen Meneer's woorden en de vechtpartij was. Hij keek naar Eddy om en die sloeg zijn oogen weer neer.

Meester Vreeland zag dat en ging vlug door: „Juist, zóó moet het zijn, daarom alleen al, omdat wij Christenen zijn en we deze paar woorden vast willen houden: „Hebt uw naasten lief!” Dat zegt eigenlijk alles, en daaruit volgt ook alles: vrede — Volkenbond — of liever gezegd: eerst Volkenbond en als we daar maar al ons vertrouwen aan geven, volgt vanzelf de vrede. Geweld past niet bij ons. Je kunt het ook nog zóó zeggen: „wij zijn allen broeders”. Zooals we hier bij elkaar zitten en de heele stad en het heele land en de heele wereld. Begrijp je wel goed, wat dat zeggen wil?”

Mien knikte dankbaar naar den meester. Nu begreep ze hem weer; nu was het allemaal weer goed, dat hij dit zei. En ze wachtte in de grootste spanning, wat hij antwoorden zou, toen Jaap wat lachend riep: „Ja maar, meneer, broers, die vechten toch ook wel eens met elkaar?”

Mijnheer Vreeland glimlachte zacht: „Ja zeker, Jaap, dat doen ze ook wel. Maar echte broeders, in de zin, waarin ik zoo juist sprak, die vechten niet! En luister nu eens goed: die plagen elkaar ook niet — die

nemen elkaar, zooals ze zijn, met al hun eigenaardigheden; — of ze nu een bril dragen, of dat ze een puntbaardje hebben, zooals ik — of ze zien er weer anders uit — die houden gewoon van elkaar — die hebben hun naasten lief, om het nu zoo maar te zeggen. En als ze het eens niet eens met elkaar zijn, wel, dan slaan ze er niet dadelijk op los, maar dan praten ze het met elkaar uit; en hun Broederbond lost alle moeilijkheden op. En om nu bij ons zelf te blijven, want met alle dingen moet je immers allereerst met jezelf beginnen: als jullie eens een misverstand hebt, dan wil ik dat wel met jullie bepraten en dan zal ik wel de voorzitter zijn van jullie eerste Volkenbondvergadering. Als jullie dat een goed idee lijkt, dan wil ik dat zoo wel met je afspreken?"

Mien lachte stilletjes voor zich heen. Jaap juichte: „ja, doen . . . doen!" De „lange" keek even naar Eddy opzij en voor den meester was die enkele blik het bewijs, dat zijn woorden begrepen waren.

Meester Vreeland veegde met zijn zakdoek langs zijn voorhoofd. Mien fluisterde: „Meneer heeft 't er warm van!" Toen draaide de meester zich om; hij zocht het leesboekje en hield het verdere uur leesles en liet Mien met haar klare stemmetje het langste lezen.

Zelf kon hij onderwijl denken . . . denken . . . aan wat zoo heel eenvoudig is: „O, als de menschen die eenvoudige dingen toch maar eens wat meer willen bedenken en vooral naleven! Maar dat die jongens ze zullen begrijpen en vasthouden voor hun leven, daar zal ik voor zorgen!" Hij was heel zeker, dat ze zijn woorden in verband met Eddy wel begrepen hadden. Maar hoe ze het in praktijk zouden brengen, zou morgen pas blijken.

Meester Vreeland kreeg den volgenden dag een van de gelukkigste oogenblikken van zijn leven. Dadelijk bij het begin van het speelkwartier werd Eddy van den muurkant weggehaald door wat kinderen uit zijn klas, waar Jaap en Mien ook bij waren; nu niet in een woesten slinger, maar met een paar eenvoudige woorden, om mee te doen. En na de eerste oogenblikken van onwennigheid en achterdocht, stonden toevallig Eddy en de „lange" naast elkaar in de rij, zonder elkaar bewust te zien, juichend en verdiept in het spel.

Telkens schalde door alle bijnamen heen het woord „nikker" over de speelplaats, maar dezen keer voor het eerst zonder den hatelijken klank; gewoon een bijnaam, zonder beteekenis verder.

Toën wist de meester, dat zijn woorden „goed" begrepen waren!

